Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение

«Хужирская основная общеобразовательная школа»

«Рассмотрено» на заседании МО учителей нач классов Руководитель МО: _____ /Д.Б.Дырхеева/ Протокол № 1 от «24» августа 2022 г.	**Согласовано** Зам. дир. по УВР: _____ /О.А.Батуева/ Протокол № ___ от «24» августа 2022 г.	**«Утверждаю»** Приказ № 22 от «24» августа 2022г. Директор: _____ /О.Д.Таряшинова/

Рабочая программа

По родной литературе

1 класс

2022 - 2023 учебный год.

Количество часов по программе:

в год – 33 часа

в неделю – 1 час

Дырхеева Дулма Будаевна

учитель начальных классов

у.Хужиры

2022 г

Түсэблэһэн үрэ дүнгүүд үзэхэ һуралсалай курста

Буряад хэлэ эхин шатын һургуулида үзэхэдөө, һурагшад хайшаашье тэгшэ, юрэнхылэгдэһэн шадабаринуудтай (универсальные учебные действия, саашадаа текст соо - УУД) болохо ёһотой.

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты) – өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтэеэ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно), хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ).

Бэеэ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха;
- хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо;
- юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ;
- өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха;
- багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.

Оршон тойрониие шудалха шадабари (познавательные УУД):

- номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо);
- зураг хаража гү, али текст уншажа асуудалнуудта харюу олохо;
- багшатаяа болон нүхэдтэеэ хамта дүн гаргаха;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо. Тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- текстын удха дамжуулха.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- өөрынгөө һанаа бодол аман хэлэлгээр, тиихэдэ багахан текст зохёожо, бэшэгэй хэлэлгээр харуулха;
- хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо;
- уран гоёор уншаха, хөөрэхэ;
- классайнгаа үхибүүдтэй, багшатаяа яагаад ажалаа эмхидхэхэ, ямар журамуудые сахиха тухайгаа хэлсэхэ;
- хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тиихэдээ олон ондоо «тушаал» бэе дээрээ абаха: ударидагшын, даабари дүүргэгшын, бэшээшын г.м.

Буряад хэлээр шадабари (предметные УУД):

- багшын, нүхэдэйнгөө уншаһан текст хадуун абаха;
- бүхэли үгөөр, зүбөөр, ойлгосотойгоор, уранаар уншаха;
- текстын нэрын удха ойлгохо;

- хөөрэһэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүдэй янзануудые мэдэхэ; тэдэниие аянгалха;
- мэдүүлэлнүүдые зохёохо, хүсөөхэ, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- үгэнүүдтэ асуудал табиха;
- үгэнүүдые асуудалнуудаарнь мэдүүлэлэл болгохо;
- үгэ соохи абяанууды зүбөөр нэрлэхэ, аялган болон хашалган абяануудай илгарал нэрлэхэ;
- үгэ үедэ хубааха, шэнэ мүртэ яажа нүүлгэхые мэдэхэ;
- буряад алфавит мэдэхэ, алфавидаар үгэнүүдые һубарюулха;
- үгэ соохи түргэн болон удаан аялгануудай үүргэ ойлгохо (үгын удха ондоо болгодогыень);
- үгэ соохи йотированна үзэгүүдэй «ажал» мэдэхэ: хашалганай удаа, үгын болон үеын эхиндэ;
- дүримүүдые баримталан, үгэ соо аялган үзэгүүдые зүб бэшэжэ шадаха (аялганай тааралдал, аялганай һубарил, түргэн у-ү, удаан уу-үү, уй-үй, ы-ии, өө-ээ);
- хонгёо ба бүдэхи хашалгануудые илгаруулха;
- хатуу ба зөөлэн хашалгануудые илгаруулха, хашалгануудай зөөлэниие харуулха арга мэдэхэ;
-үгэ соохи бүдэхи хашалгануудай урда дайралдадаг *б, г, д* хашалгануудай үгүүлбэри тухай мэдэхэ;
- абтаһан үгэ тухай ойлгосотой байха, абтаһан үгын сохилтотой аялганай үгүүлбэри болон бэшэлгэ мэдэхэ, хашалган һүүлтэй ородоор бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүдэй буряад хэлэн дээрэ бэшэлгэ мэдэхэ, абтаһан үгын һүүлэй сохилтогүй аялганй бэшэлгэ мэдэхэ;
- юумэнэй нэрэ тусхай ойлгосотой байха: хэн? юун? гэжэ асуудалда харюусадаг, юумэ нэрлэдэг, нэгэнэй, олоной тоогой түхэлнүүдтэй байдаг, олоной тогой түхэл тусхай залгалтануудаар харуулагдадаг, тусхайта юумэнэй нэрэнүүд, тэдэнэй янзануд, ехэ үзэгөөр бэшэг дээрэ харуулагдаха тухай, юумэнэй нэрын асуудалнуудаар хубилха ёһо мэдэхэ;
- үйлэ үгэ тухай ойлгосотой байха: хэлэлгэ соохи үүргэ, юу хэнэб? яанаб? яажа байнаб? гэжэ асуудалда харюусадаг, юумэнэй үйлэ нэрлэдэг, үйлэ үгэ мэдүүлэл соо хэлэгшэ болодог гэжэ мэдэхэ.

һуралсалай курсын темэнүүдэй удха

Бэлэдхэлэй үе: «Хүнэй үндэһэн газар дээгүур, модоной үндэһэн газар доогуур»-угай модон. Буряад һайхан оромни. Эрхые һуранхаар, бэрхые һура.

Аман ба бэшэгэй хэлэлгэ гэжэ юун бэ? Үгэ гэжэ юун бэ? Үгэ хэды удхатайб? Үгэ юу нэрлэнэб? Үгэнуудэй хоорондохи холбоо.

Мэдуулэл гэжэ юун бэ? Үгэ юунһээ буридэнэб? Үе гэжэ юун бэ? Абяанууд ямар байдаг бэ? Аялган абяанууд ямар байдаг бэ?

Хашалган абяанууд ямар байдаг бэ?

Үзэглэлэй үе: Аялган [а][аа][ай] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд. Аялган [о][оо][ой] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.

Аялган [у][уу][уй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд. Хашалган [н][м][л] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.

Хашалган [р] абяан ба Р, р үзэгүүд. Аялган [и] абяан ба И,и үзэгүүд. Аялган [ии][ы] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.

Хашалган [ш] абяан ба Ш,ш үзэгүүд. Хашалган [х] абяан ба Х,х үзэгүүд. Хашалган [h] абяан ба h,h үзэгүүд.

Хашалган [г] абяан ба Г,г үзэгүүд. Хашалган [т] абяан ба Т,т үзэгүүд. Хашалган [д] абяан ба Д, д үзэгүүд.

Хашалган [б] абяан ба Б,б үзэгүүд. Хашалган [с] абяан ба С,с үзэгүүд. Аялган [э][ээ][эй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.

Аялган [ү][үү][үй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд. Аялган [өө] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.

Хашалган [з] абяан ба З,з үзэгүүд. Хашалган [ж] абяан ба Ж,ж үзэгүүд. Хашалган [ж] [з]. Йотированна аялганууд: Яя, Ёё, Ее, Юю.

Зөөлэн тэмдэг Ь.. Хатуу тэмдэг Ъ. Илгаһан Ь, Ъ. Хашалган [к] абяан ба К,к үзэгүүд. Хашалган [в] абяан ба В,в үзэгүүд.

Хашалган [п] абяан ба П,п үзэгүүд. Хашалган [ф] абяан ба Ф,ф үзэгүүд. Хашалган [ч] абяан ба Ч,ч үзэгүүд.

Хашалган [ц] абяан ба Ц,ц үзэгүүд. Хашалган [щ] абяан ба Щ,щ үзэгүүд. Эрэ, эмэ, эрсэ аялганууд

Мөөгэ ба тээгэ. Үзэглэл. Эхэ эсэгын һургаал. Һурагшадай уялга

Үзэглэлэй удаадахи үе

Мүшэхэн: Гэр бүлэ. Ц-Д.Хамаев. Гэр булэ. Г.Чимитов. Минии хугшэн эжы. Д.Могоева. Сэсэгмаа, Э.Дугаров. Та гэжэ ябанаб, «Одхон», «Хараасгай» сэтгуулһээ

Саһата үбэл .Б.Санжин. Декабрь һара, Б.Санжин. Декабрь һара , Д.Мижидон. Үбэл. «Баабгай» рассказ, Ж.Зимин.Санашан.

Сагаан һараар, Сагаалганаар! Һайхан сэдьхэлэй һайндэр. М.Батоин.12 жэлнүүд.

Урихан хабар .Б. Мунгонов. Урихан хабар, С.Удаева. Ургы. Ц-Д. Дондокова. Ургы. Д.Ошоров. Эжын һайндэр.

Эрхэ бэшэ, бэрхэ боло. Д. Ошоров. Зураг, Ш.Нимбуев. Гурбан нухэд.

Аажам сэдьхэл – ажалһаа. А.Тороев. Табан хурган«Хуурша хубуун» онтохон.

Арадай аман зохёол Онь**һ**он угэнууд .Жороо үгэнүүд. А.Тороев. Ажалша тоншуул.

Буряад орон. Агуу Росси…«Улаан-Үдэдэ».

Дабталга. Интегрированнэ шалгалтын хэшээл

Буряад хэлээр һурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэ эрилтэ

1- дэхи класстауншалгын дадал сэгнэлтэ хадаа « **Үзэглэл**», « **Мүшэхэн** » сохи текст һурагшадай хэр зэргэ уншадаг болоһые ажаглажа сэгнэлгэ болоно.

Текст дээрэ хүдэлхэ шадабари хараадаа абан, программын эрилтын үндэһөөр табигдаһан хэмжээ баримталан, һурагшадай уншалгын дүршэл сэгнэхэ.

««Эрхим»» сэгнэлтэ хэрбээ:

сэгнэлтын тэмдэг зүбөөр илган уншахадань; уншаһан текстын гол удха зүбөөр ойлгоод, хэлэжэ, хөөрэжэ шадаа һаань;

- шүлэг сээжээр хэлэхэдээ, үгэнүүдээ зүбөөр, нэгэшье торонгүй, уран гоёор уншаһан байхадань табиха.

««һайн»» сэгнэлтэ хэрбээ һурагшын:

- уншахадаа, үгэнүүдтэ 2-3 алдуу гаргаа һаань, сэгнэлтын тэмдэгэй хойно (точко, запятой, асууһан ба шангадхаһан) зогсолто хээгүй һаань;

- сээжээр уншахадаа, үгэнүүдтэ 2-3 алдуу гаргаа һаань гү, али сэглэлтын тэмдэг хоолойгоороо илгаагүй һаань; уншаһан текстынгээ удха зүбөөр ойлгобошье, тэрэнээ тодо бэшээр найруулан хөөрөө һаань;

-уншаһанаа хөөрэжэ үгэхэдөө, зарим нэгэ ушарта торолсожо, багшын туһаламжаар заһажа хэлэһэн байхадань табиха.

««Дунда»» сэгнэлтэ хэрбээ һурагшын:

-уншахадаа, үгэ хазагайруулжа гү, али үгэ ба үенүүдые һэргүүлжэ, орхижо, 4-5 алдуу гаргаа һаань, эли тодоор уншаагүй һаань;

-уншаһан текстынгээ гол удха багшын ткһаламжаар хэлэжэ шадаа һаань;

- сээжээр уншахадаа, текст гүйсэд мэдэхэгүй, сэглэлтын тэмдэгүүдтэ зогсолто хээгүй һаань;

- хэлэлгэ соогоо алдуу гаргахадаа (үгэ буру хэрэглэхэ, мэдүүлэл дутуу, үсөөн үгэтэй г.м.), уншаһан текстынгээ удаа дара алдаашье һаа, найруулан хэдэжэ шададаг байхадань табиха.

ҮЗЭГЛЭЛ -уншалга			
	Бэлэдхэлэй үе	саг	Удэр
1	«Хүнэй үндэһэн газар дээгүүр, модоной үндэһэн газар доогуур»-угай модон.	1	
2	Буряад һайхан оромни	1	
3	Эрхые һуранхаар, бэрхые һура	1	
4	Аман ба бэшэгэй хэлэлгэ гэжэ юун бэ?	1	
5	Үгэ гэжэ юун бэ?	1	
6	Мэдуулэл гэжэ юун бэ?	1	

Тематическа түсэблэлгэ.

Үзэглэлэй үе			
7 8 9	Аялган [а][аа][ай] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	3	
10 11 12	Аялган [о][оо][ой] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	3	
13 14 15	Аялган [у][уу][уй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	3	
16	Хашалган [н][м][л] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	1	
17	Хашалган [р] абяан ба Р, р үзэгүүд	1	
18	Аялган [и] [ии][ы] абяан ба И,и үзэгүүд	1	
19	Аялган [ии][ы]	1	
20	Хашалган [ш] абяан ба Ш,ш үзэгүүд	1	
21	Хашалган [h] абяан ба h,h үзэгүүд	1	
22	Хашалган [х] абяан ба Х,х үзэгүүд	1	
23	Хашалган [т] абяан ба Т,т үзэгүүд	1	
24	Хашалган [г] абяан ба Г,г үзэгүүд	1	
25	Хашалган [д] абяан ба Д, д үзэгүүд	1	
26	Хашалган [б] абяан ба Б,б үзэгүүд	1	
27	Хашалган [с] абяан ба С,с үзэгүүд	1	
28	Аялган [э][ээ][эй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	2	
29	Аялган [ү][үү][үй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	2	
30	Аялган [өө] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	1	
31	Хашалган [з] абяан ба З,з үзэгүүд	1	
32	Хашалган [ж] абяан ба Ж,ж үзэгүүд	1	
33	Йотированна аялганууд: Яя, Ёё, Ее, Юю	4	
34	Зөөлэн тэмдэг Ь. Хатуу тэмдэг Ъ Илгаһан Ь, Ъ	1	
35	Хашалган [к] абяан ба К,к үзэгүүд	1	

36	Хашалган [в] абяан ба В,в үзэгүүд	1	
37	Хашалган [п] абяан ба П,п үзэгүүд	1	
38	Хашалган [ф] абяан ба Ф,ф үзэгүүд	1	
39	Хашалган [ч] абяан ба Ч,ч үзэгүүд	1	
40	Хашалган [ц] абяан ба Ц,ц үзэгүүд	1	
41	Хашалган [щ] абяан ба Щ,щ үзэгүүд	1	
42	Эрэ, эмэ, эрсэ аялгануud	1	
43	Мөөгэ ба тээгэ	1	
44	Эхэ эсэгын һургаал	1	
МҮШЭХЭН			
1	Ц-Д.Хамаев. Гэр булэ Г.Чимитов. Минии хугшэн эжы	1	
2	Д.Могоева. Сэсэгмаа Э.Дугаров. Та гэжэ ябанаб	1	
3	«Одхон», «Хараасгай» сэтгуулһээ	1	
Сaһата үбэл			
4	Б.Санжин. Декабрь һара Д.Мижидон. Үбэл	1	
5	«Баабгай» рассказ Ж.Зимин.Санашан	1	
Сагаан һараар, Сагаалганаар!			
6 7	Һайхан сэдьхэлэй һайндэр.	2	
8 9	М.Батоин.12 жэлнүүд.	2	
Урихан хабар			
10 11	Б. Мунгонов. Урихан хабар С.Удаева. Ургы Ц-Д. Дондокова. Ургы	2	
12	Д.Ошоров. Эжын һайндэр	1	
Эрхэ бэшэ, бэрхэ боло			
13 14	Д. Ошоров. Зураг Ш.Нимбуев. Гурбан нухэд	2	
Аажам сэдьхэл – ажалһаа			
15	А.Тороев. Табан хурган«Хуурша хубуун»	2	

16	онтохон		
Арадай аман зохёол			
17	Оньһон угэнууд .Жороо үгэнүүд.	1	
18 19	А.Тороев. Ажалша тоншуул	1	
Буряад орон			
20 21	Агуу Росси…«Улаан-Үдэдэ»	2	
Дабталга			
22	Интегрированнэ шалгалтын хэшээл	1	
	Хамтаа	66	